

са формулирани единни критерии за определяне на промишлената дейност като обект на статистическо изучаване.

Състоянието на промишлената и на другите видове дейност в България през 20-те години и липсата на единни критерии са породили трудности и при определянето на **единицата на наблюдението**.

Беше вече отбелязано преобладаващото дребно промишлено и занаятчийско производство, което в много случаи не е било обособено в промишлени по своя характер производствени единици. Голяма част от преработката на селскостопански произведения е извършвана в рамките на селските стопанства или в домакинствата. Едновременно с това протича процес на възникване и развитие на специализирани промишлени предприятия, а от друга страна, и на комбинирани производства от вертикален и хоризонтален тип. В някои случаи организационно-стопанските единици се състоят от части, разположени на различни места. Всичко това важи не само за промишлеността, а в една или друга степен за търговията, транспорта, строителството и други дейности. Тези дадености затрудняват реализирането на тогавашния стремеж да се даде чрез преброяването колкото се може повече информация за организационната и отрасловата структура на икономиката, а във връзка с това и точното определяне на единицата на наблюдението. В това отношение трябва да се имат предвид също различните тогавашни схващания и липсата на единство в световната практика. Организаторите на преброяването са имали предвид препоръките на Международния статистически институт в негова резолюция от 1925 г. за единица на наблюдението да се приема заведението, както и опитът на други страни, използващи едновременно две и три единици, но са възприели заведението като единствена единица на наблюдението. Едва при обработката на резултатите е обсъждана възможността да се формира допълнително и единица „предприятие“, имайки предвид опита на Германия, но това се е оказало невъзможно. Затова както при наблюдението, така и при групировките се оперира само с единицата „заведение“. То е дефинирано по следния начин: „Всяко предприятие без клонове и всички клонове и централи на предприятия с клонове представляват от себе си отделни заведения“. От тази обща дефиниция са допускани изключения при комбиниране на различни по характер дейности на дадено място, главно в селата. Например комбинациите на бакалници и кафенета или кръчми и бръснарници, кръчми и касапници и други подобни са третираны като единни заведения.

В инструментариума на преброяването е използван терминът „предприятие“, но фактически такава единица на наблюдението не е обособена. Има обаче текст, според който предприятието се разглежда като „съвкупност на стопанската дейност на едно физическо или юридическо лице, доколкото за собствена сметка и риск, посредством едно или повече заведения произвежда блага за задоволяване на чужда потребност“ (Резултати от преброяване...1932).

При определянето на единицата на наблюдението не е прилаган ценз, свързан с мащаба или с други характеристики на заведението. Възприет е само критерият „самостоятелно, за собствена сметка предприемане на работа“, независимо от юридическата, организационната и друга форма или условия на